

depuse la « casa negustorilor » ; mărunțișurile se puteau desface numai în ziua de târg, în Sibiu (la sate nu) ; plecarea străinilor înapoi spre Țara Românească trebuia anunțată autorităților, sub pedeapsă ; alte restricții erau întărite ¹.

Cînd imperialii reușesc a se instala temporar în Transilvania (1551—1556) ², brașovenii și sibiienii se adresează împăratului Maximilian. Scrisoarea regală din 29 aprilie 1555 ia act că « din cele mai vechi timpuri » (*ab antiquissimis temporibus*) cele două orașe au avut drept de depozit obligatoriu pentru « valahi, greci și alții », care aduceau mărfuri din « Transalpina și Turcia », că în ultimul timp, însă, neguțatorii din Caransebeș, asociați cu grecii, valahii și turcii, încălcînd vechea regulă, vînd și cumpără pretutindeni, spre marea pagubă a fiscului și a celor două orașe amintite. De aceea, Maximilian porunci voievozilor Transilvaniei să ia măsurile de îndreptare ³. Problema nu se limita numai la zona Caransebeșului. În 1551 dieta interzicea, prin art. XXIII al deliberărilor sale, accesul grecilor în Transilvania, dar aproba, în continuare, libera circulație a muntenilor și moldovenilor ⁴ : la mijlocul secolului al XVI-lea, concurența cea mai directă o făceau deci neguțatorii Imperiului Otoman, numiți în documentele timpului « greci ». În Țara Românească situația era asemănătoare, iar scrisoarea voievodului Radu Paisie, reprodusă mai sus, exprimă sugestiv neputința autorităților de a opri activitatea reprezentanților comerțului sud-dunărean ⁵.

Cifrele, atîtea cîte se cunosc, confirmă această situație. În 1503, din totalul mărfurilor orientale de pe piața Brașovului, neguțatorii din Țara Românească aduceau 64,8%, cei brașoveni și transilvăneni 30,5%, iar moldovenii și alții 5%. Trei decenii mai tîrziu, în 1530, procentele sînt : « transalpinii » 59,3%, brașovenii 20,2%, levantinii 19,3% și restul 1,2%. La numai patru ani după victoria de la Mohaci, neguțatorii aflați sub protecția sultanului (îndeosebi greci și armeni), dețin aproape o cincime din totalul produselor orientale importate la Brașov ⁶. Cifrele confirmă astfel evoluția comerțului provinciilor românești, în primul rînd al Țării Românești și Moldovei : *din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, fără a întrerupe legăturile cu celelalte țări, tranzacțiile se îndreapă mai mult spre piața Imperiului otoman, spre Peninsula Balcanică și Constantinopol*. Procesul se va dezvolta pe măsura accentuării dominației. Dar această nouă etapă iese din cadrul prezentei cercetări, care se oprește la mijlocul veacului al XVI-lea, cînd se fixează primele jaloane ale noii orientări.

Concluzii. Recapitulînd documentele analizate, constatăm că formarea unei singure țări între Carpații Meridionali și Dunăre, unind cnezatele și voievodatele secolului al XIII-lea, a fost esențială pentru continuitatea vieții

¹ Hurmuzaki-Iorga, *Documente*, XV/1, p. 439 (nr. DCCCXXII); cf. N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, I, p. 131—132.

² C. Daicoviciu, St. Pascu, V. Cheresteșiu și T. Morariu, *Din istoria Transilvaniei*, vol. I, București, Edit. Acad. R.P.R., 1960, p. 137.

³ Hurmuzaki-Iorga, *Documente*, XV/1, p. 512—513 (nr. DCCCXLVI). Cf. L. Lehr, *op. cit.*, p. 249.

⁴ Hurmuzaki-Densușanu, *Documente*, II/4, p. 665 (nr. CCCXXIV). Cf. Radu Manolescu, *Schimbul de mărfuri dintre Țara Românească și Brașov*, p. 171; L. Lehr, *op. cit.*, p. 248.

⁵ La 22 aprilie 1564, voievodul Petru cel Tânăr atrage atenția brașovenilor că vinovații de persecutarea negustorilor greci din Transilvania vor avea de rîspuns în fața autorităților otomane: Hurmuzaki-Densușanu, *Documente*, XV/1, p. 598 (nr. MCXIV) vezi și alte exemple în St. Meteș, *Relațiile comerciale ale Țării Românești cu Ardealul pînă în secolul XVIII*, p. 140—142.

⁶ Radu Manolescu, *Brașovul*, p. 173—176.